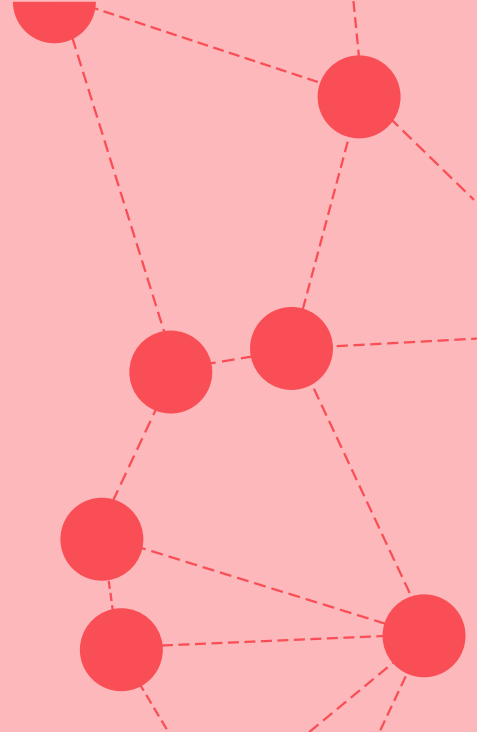

CAN rapport
244

Självrapporterade rök- och snusvanor 2003–2025

Martina Zetterqvist

C.A.N CENTRALFÖRBUNDET
FÖR ALKOHOL- OCH
NARKOTIKAUPPLYSNING

Förord

CAN är Sveriges ledande kunskapscentrum med uppdrag att undersöka, analysera och sprida kunskap om användningen av alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel om pengar.

Vår vision är ett samhälle där människor inte far illa av skadligt bruk och beroende. Vi har ett nära samarbete med myndigheter, ideell sektor och forskarsamhället. CAN arbetar för ökad kunskap och vill bidra till välgrundade beslut.

Alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel om pengar (ANDTS) kan orsaka både försämrad hälsa och sociala problem. Användningen kan även påverka närstående negativt. Det är viktigt att följa användning över tid för att kunna upptäcka och förebygga problem.

Syftet med denna rapport är att redovisa hur konsumtionen av tobak och nikotin fördelar sig över olika befolkningsgrupper och hur konsumtionen har utvecklats över tid. Resultaten bygger på data från CAN:s återkommande undersökning Monitormätningarna.

Rapporten har författats av Martina Zetterqvist. Mats Ramstedt har granskat rapporten och bidragit med värdefulla synpunkter på innehållet. Ida Ömalm Ronvall har språkgranskat rapporten. Tobaksdelen i Monitormätningarna, och den här rapporten, har finansierats av Socialdepartementet.

Vi vill även passa på att tacka alla som har deltagit i frågeundersökningen eller på annat sätt bidragit till undersökningens genomförande under åren.

Stockholm, maj 2026

Charlotta Rehnman

Direktör CAN

Innehåll

Sammanfattning.....	4
English summary	6
Inledning	8
Resultat.....	9
Cigarettrökning.....	9
Snusning	13
Vejping.....	18
Den totala andelen som använder nikotin.....	20
Avslutande diskussion.....	22
Referenser.....	24
Bilaga 1. Metod.....	26
Inledning.....	26
Om frågeundersökningsmetodiken.....	26
Urval	27
Intervjumetoder.....	28
Bortfall och viktning.....	29
Databearbetningar	30
Konsumtionsmått.....	31

CAN – Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning

Citera gärna som: Zetterqvist M (2026). *Självrapporterade rök- och snusvanor 2003–2025*. CAN Rapport 244. Stockholm: CAN – Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning.

ISBN 978-91-7278-389-8
URN urn:nbn:se:can-2026-6

Sammanfattning

Rökvanor

Under 2025 hade 10 procent av befolkningen 17–84 år rökt cigaretter vid minst ett tillfälle den senaste månaden. Det var ungefär lika vanligt att röka dagligen som sporadiskt (5 %).

Att röka var ungefär lika vanligt bland män och kvinnor. Det var vanligare i den yngsta åldersgruppen 17–29 år, vilket framför allt gäller sporadisk rökning. Störst andel dagligrökare fanns i åldersgrupperna 50–64 och 65–84 år.

Dagligrökningen har minskat kraftigt sedan 2003, medan den sporadiska rökningen har legat på en mer oförändrad nivå. Sedan 2019 har den sporadiska rökningen dock minskat något. Dagligrökningen har minskat mest bland kvinnor och i åldersgruppen 17–29 år.

Mängden cigaretter som rökarna röker har minskat de senaste 20 åren; från en genomsnittlig årskonsumtion på cirka 4 500 cigaretter per dagligrökare år 2003, till omkring 3 500 år 2025. Sedan 2019 har nedgången varit störst i åldersgruppen 17–29 år.

Snusvanor

Under 2025 hade 22 procent av befolkningen snusat (antingen brunt eller vitt snus) vid minst ett tillfälle den senaste månaden. Det var betydligt fler dagliga (19 %) än sporadiska användare (3 %).

Män snusade i betydligt högre utsträckning (29 %) än kvinnor (14 %). Att snusa var vanligare bland yngre personer, för att sedan bli mindre vanligt med stigande ålder.

Sedan 2011 har andelen snusare ökat. Störst har uppgången varit bland kvinnor där användandet ökat från 4 procent år 2007 till 14 procent år 2025. Vad gäller ålderskillnader har uppgången varit störst i åldersgruppen 65–84 år, där andelen dagligsnusare har fördubblats de senaste 15 åren.

År 2025 var det, i befolkningen i stort, ungefär lika vanligt att ha snusat vitt respektive brunt snus. Vitt snus var dock klart vanligast bland kvinnor och unga vuxna medan brunt snus var vanligast bland män och äldre.

Antalet snusdosor som dagligsnusarna snusar låg under perioden 2007–2018 på omkring 200 dosor. Sedan 2019 har det skett en uppgång och år 2025 låg den på 243 dosor. Uppgången har varit störst bland personer i åldersgrupperna 50–64 och 65–84 år. Användarna av brunt snus snusar fler dosor än användarna av vitt snus.

Vejping

Under 2025 hade 5 procent av befolkningen vejpat vid minst ett tillfälle den senaste månaden. Majoriteten var sporadiska användare (3,4 %) medan det var mindre vanligt med daglig användning (1,9 %).

Vejping var något vanligare bland kvinnor (5,9 %) än bland män (4,8 %) och klart vanligast i den yngsta åldersgruppen 17–29 år (16 %). Vejpingen har ökat sedan 2021, framför allt i den yngsta åldersgruppen.

Andelen vejpare som använder en produkt med nikotin har ökat från omkring 70 procent åren 2017–2020 till 87 procent år 2025.

Den totala andelen som använder nikotin

Under 2025 hade 30 procent av befolkningen antingen rökt, snusat eller vejpat vid minst ett tillfälle den senaste månaden. 24 procent hade gjort det dagligen.

Det var vanligare bland män (36 %) än bland kvinnor (24 %). Det var även vanligast i den yngsta åldersgruppen 17–29 år (44 %), för att sedan bli mindre vanligt med stigande ålder.

Den totala andelen tobaks- och nikotinanvändare ökade mellan 2011–2020. Under de senaste åren har den legat på ungefär samma nivå. Uppgången har varit störst i åldersgruppen 17–29 år.

Omkring 7 procent uppgav år 2025 att de använt två eller fler nikotinprodukter under de senaste 30 dagarna. Den vanligaste kombinationen av bruk var att ha rökt cigaretter och snusat, vilket 3 procent uppgav.

English summary

Smoking habits

In 2025, 10 percent of the population aged 17–84 years had smoked cigarettes on at least one occasion within the preceding month. It was roughly equally common to smoke daily as to do so sporadically (5% each).

Smoking was roughly equally common among men and women. It was more common in the youngest age group, 17–29 years, in particular as regards sporadic smoking. The largest share of daily smokers was found in the age groups 50–64 years and 65–84 years.

Daily smoking has decreased dramatically since 2003, whereas sporadic smoking has been at a more unchanged level. Since 2019, sporadic smoking has decreased somewhat. Daily smoking has decreased most among women and in the age group 17–29 years.

The amount of cigarettes that smokers smoke has decreased in the last 20 years, from an average annual consumption of around 4,500 cigarettes per daily smoker in 2003 to around 3,500 in 2025. Since 2019, the decrease has been largest in the age group 17–29 years.

Snus use habits

In 2025, 22 percent of the population had used snus (either brown snus or nicotine pouches) on at least one occasion within the preceding month. There were significantly more daily users (19%) than sporadic users (3%). A significantly greater share of men (29%) than women (14%) used snus. Use was most common among younger people, becoming less common with increasing age.

The share of snus users has increased since 2011. The largest increase has been among women, among whom use has increased from 4 percent in 2007 to 14 percent in 2025. As regards age differences, the increase has been largest in the age group 65–84 years, where the share of daily snus users has doubled in the last 15 years.

In 2025, it was equally common in the population at large to have used nicotine pouches as brown snus. However, nicotine pouches was clearly more common among women and young adults, whereas brown snus was more common among men and older adults.

The number of snus tins that daily snus users consume per year was around 200 tins during the period 2007–2018. An increase has occurred since 2019 and in 2025, the level was at 243 tins per year. The increase has been largest among people in the age groups 50–64 years and 65–84 years. Users of brown snus consume more tins than users of nicotine pouches.

Vaping

In 2025, 5 percent of the population had vaped on at least one occasion within the preceding month. The majority were sporadic users (3.4%), whereas it was less common with daily use (1.9%).

Vaping was somewhat more common among women (5.9%) than among men (4.8%) and clearly most common in the youngest age group, 17–29 years (16%). Vaping has increased since 2021, primarily in the youngest age group.

The share of vapers using a product with nicotine has increased from around 70 percent in 2017–2020 to 87 percent in 2025.

The total share using nicotine

In 2025, 30 percent of the population had smoked, used snus or vaped on at least one occasion within the preceding month. 24 percent had done so daily.

Use was more common among men (36%) than among women (24%). Further, it was most common in the youngest age group, 17–29 years (44%), becoming less common with increasing age.

The total share of tobacco and nicotine users increased between 2011 and 2020. In the last few years, it has been at a relatively stable level. The increase has been largest in the age group 17–29 years.

In 2025, around 7 percent stated that they had used two or more nicotine products in the preceding 30 days. The most common combined use was having smoked cigarettes and used snus, reported by 3 percent.

Inledning

Användningen av tobak och nikotin är utbredd i Sverige. Den omfattar traditionella tobaksprodukter, såsom cigaretter och brunt snus och i allt större utsträckning nya nikotinprodukter, såsom vitt snus och vejps/e-cigaretter.

Förutom förändringar i användningen har det även skett förändringar inom Sveriges tobakspolitik. Målet är inte längre att minska själva användningen, utan att minska de medicinska och sociala skadorna som tobak och nikotin orsakar. Det har därmed kommit att bli större fokus på att olika tobaks- och nikotinprodukter orsakar olika stor skada och därför bör regleras olika (Regeringen, 2024).

Medan kunskapen om cigarettrökningens hälsoeffekter är väl kända, vet vi desto mindre om snus och de nya nikotinprodukterna. Rökning ökar bland annat risken för olika former av cancer och hjärt- och kärlsjukdomar (Folkhälsomyndigheten, 2023) och är den vanligaste orsaken till för tidig död inom EU (Europeiska kommissionen, 2026). Vad gäller snus och de nya nikotinprodukterna så innehåller de nikotin. Nikotin kan bland annat på kort sikt höja blodtrycket och försämra blodkärlens funktioner. Detta kan i längden bidra till en ökad risk för hjärt- och kärlsjukdomar (Folkhälsomyndigheten, 2024a). De långsiktiga hälsoeffekterna av de nyare nikotinprodukterna är ännu inte kända. Det finns dock studier som visat att vejping bland annat kan öka risken för vissa lungsjukdomar (Karolinska Institutet, 2025). Ännu mindre är känt om det vita snuset, men det finns uppgifter om att nikotinhalten kan vara högre i vitt snus än i motsvarande tobaksprodukter (Galanti m.fl., 2025). Att nikotin är starkt beroendeframkallande är väl belagt och att leva med ett beroende innebär ofta en nedsatt livskvalitet.

I Sverige har både andelen dagligrökare och mängden cigaretter som rökarna uppger att de röker minskat stadigt under en längre tid (Zetterqvist, 2025; Ramstedt, 2025). Sverige är ett av de länder i EU som har lägst andel dagligrökare (Europeiska kommissionen, 2024). Under senare år har snus blivit allt mer populärt, särskilt bland kvinnor. Denna ökning har till stor del drivits av det vita snuset som lanserades på den svenska marknaden år 2016. Under senare år har också vejpingen ökat, inte minst bland ungdomar och unga vuxna (Svensson & Guttormsson, 2025; Zetterqvist, 2025). Enligt försäljningsstatistik har mängden vitt snus som säljs ökat med 180 procent mellan 2021–2024 och mängden e-vätska (vätskan till vejps) med 640 procent under samma period (Ramstedt, 2025). Det är alltså produkter som på kort tid fått stort genomslag i Sverige.

Denna rapport redovisar aktuell användning av cigaretter, snus och vejps i Sveriges befolkning 17–84 år. Underlaget bygger på Monitormätningarna, en årlig befolkningsundersökning där 18 000 personer varje år svarar på frågor om sin alkohol- och tobakskonsumtion. En mer detaljerad beskrivning av datamaterial och metodik finns i bilaga 1. Tabellhänvisningar i texten avser en separat tabellbilaga, som finns tillgänglig på CAN:s webbplats www.can.se.

Resultat

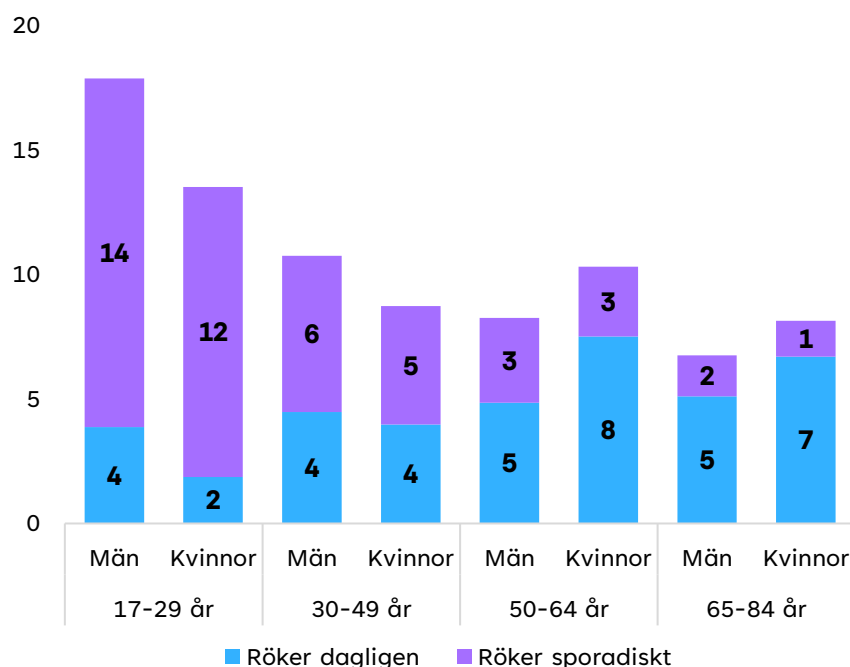
I detta avsnitt redovisas hur stor andel av befolkningen 17–84 år som röker cigaretter, snusar eller vejpår, samt hur mycket de röker och snusar. Därefter redovisas hur stor andel totalt som använder tobak eller nikotin. Resultaten redovisas uppdelade på åldersgrupper och kön.

Cigarettökning

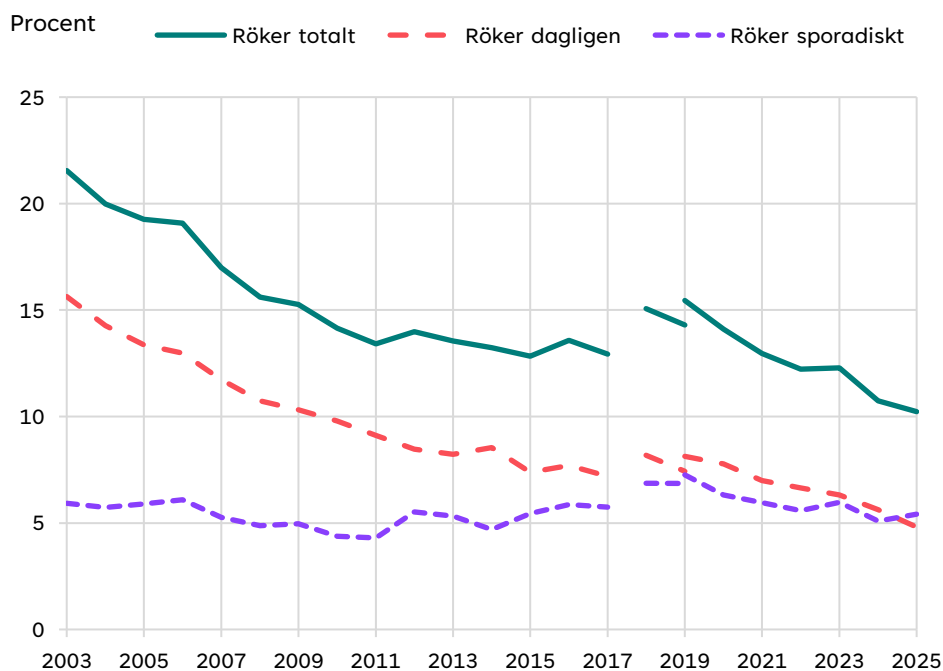
År 2025 uppgav 10 procent av Sveriges befolkning 17–84 år att de rök cigarett någon gång under de senaste 30 dagarna. Daglig och sporadisk användning var ungefär lika vanligt (5 %). Rökning var ungefär lika vanligt bland män (11 %) som bland kvinnor (10 %) (tabellerna 2–4).

Vad gäller ålderskillnader var rökning vanligast i den yngsta åldersgruppen 17–29 år (16 %) för att sen bli mindre vanligt med stigande ålder (figur 1). Det är framför allt sporadisk användning som är utbredd i den yngsta åldersgruppen. Störst andel dagligrökare återfinns bland kvinnor i åldersgrupperna 50–64 samt 65–84 år (omkring 8 %). Sporadisk rökning är förhållandevis ovanlig i dessa åldersgrupper.

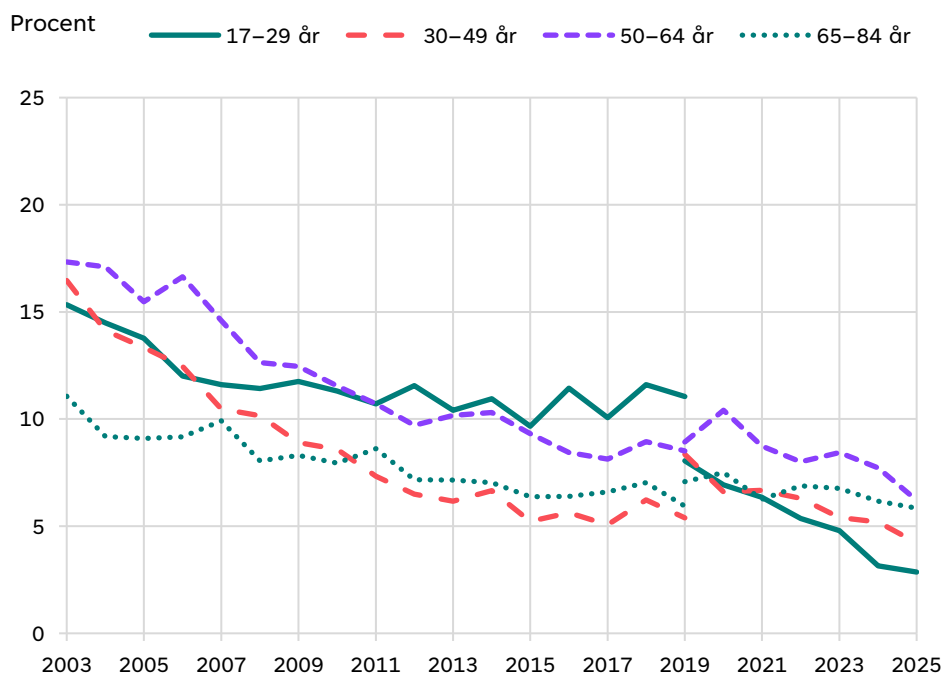
Procent

Figur 1. Andelen som rök cigarett dagligen eller sporadiskt under de senaste 30 dagarna. Befolkningen 17–84 år, efter kön och olika åldersgrupper. 2025.

Figur 2. Andelen som rökt cigaretter dagligen, sporadiskt och totalt, under de senaste 30 dagarna. Befolkningen 17–84 år. 2003–2025.

Figur 3. Andelen som rökt cigaretter dagligen under de senaste 30 dagarna. Befolkningen 17–84 år, efter olika åldersgrupper. 2003–2025.

I figur 2 redovisas hur stor andel som röker dagligen, sporadiskt och totalt under perioden 2003–2025. Under de senaste 20 åren har rökningen minskat markant och nedgången fortsatte även år 2025. Sedan 2019 har andelen minskat från 15 till 10 procent. Historiskt är det framför allt dagligrökningen som har minskat, men under de senaste sex åren syns även en nedgång i den sporadiska användningen (från 7 till 5 %). I början av tidsperioden rökte kvinnor i större utsträckning än män, men efter en kraftigare nedgång bland kvinnor är nivåerna nu likartade (tabellerna 2–4).

I figur 3 redovisas hur dagligrökandet har utvecklats i olika åldersgrupper under perioden 2003–2025. I figuren framgår det att dagligrökandet har minskat i samtliga åldersgrupper. Nedgången har varit störst i den yngsta åldersgruppen 17–29 år, följt av gruppen 30–49 år. Minst har nedgången varit i den äldsta åldersgruppen 65–84 år. Under stora delar av tidsperioden har den största andelen dagligrökare funnits i åldersgruppen 50–64 år.

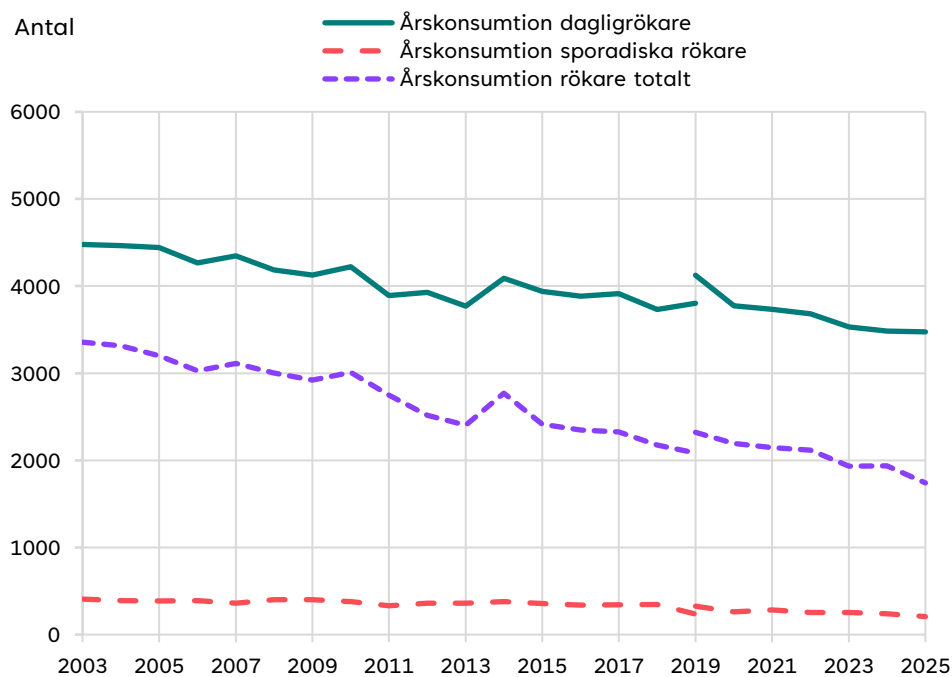
Rökares självrapporterade cigarettkonsumtion

Utöver hur stor andel som röker i befolkningen, är *mängden* cigaretter de röker också av betydelse för hur många som drabbas av tobaksrelaterade sjukdomar. Fördelat på samtliga rökare uppmättes år 2025 en genomsnittlig veckokonsumtion på 33 cigaretter. Dagligrökarnas veckokonsumtion uppmättes till 67 cigaretter och de sporadiska rökarnas till cirka 4 cigaretter. Konsumtionen är ungefär lika stor bland män och kvinnor (tabell 5).

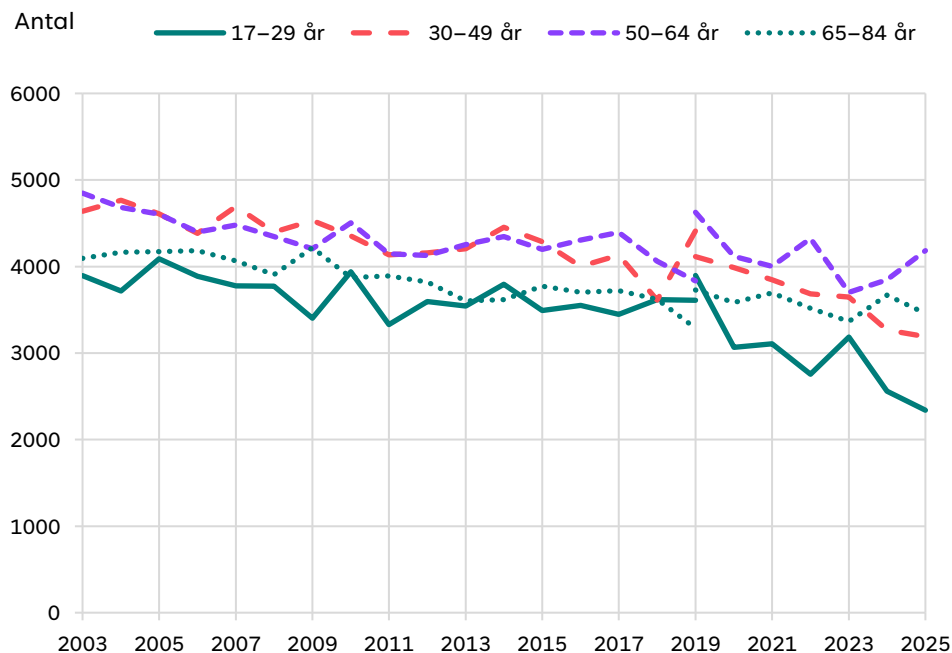
Under perioden 2003–2025 har det genomsnittliga antalet cigaretter som dagligrökarna förbrukar per vecka minskat från 86 till 67 cigaretter. Bland de som röker sporadiskt har antalet minskat från 8 till 4 cigaretter i veckan (tabell 5). Nedgången har varit ungefär lika stor bland kvinnor och män.

I figur 4 redovisas hur konsumtionen har utvecklats bland rökare mellan 2003–2025 när den summerats till årskonsumtion. Här framgår det hur den minskade veckokonsumtionen får stor betydelse för hur många cigaretter rökarna förbrukar per år. År 2003 låg den genomsnittliga årskonsumtionen på 4 478 cigaretter bland de som rökte dagligen och på 407 bland de sporadiska rökarna. År 2025 hade den sjunkit till 3 475 respektive 207 cigaretter. Totalt sett har årskonsumtionen minskat från 3 356 till 1 741 cigaretter per år och rökare. Att den totala årskonsumtionen per rökare har minskat mer än årskonsumtionen bland dagligrökarna beror på att gruppen rökare i allt mindre utsträckning utgörs av dagliga användare.

I figur 5 redovisas hur årskonsumtionen har utvecklats bland dagligrökare i olika åldersgrupper under perioden 2003–2025. Mängden cigaretter som konsumerats har minskat i samtliga åldersgrupper. Mellan 2003–2019 var nedgången störst bland rökarna i de två äldsta åldersgrupperna 50–64 år och 65–84 år. Sedan 2019 har det dock skett en förhållandevis kraftig nedgång i den yngsta åldersgruppen 17–29 år, vilket gör att de numera ligger på klart lägst nivå. Under i stort sett hela perioden har dagligrökarna i åldersgrupperna 30–49 år och 50–64 år uppgett högst årskonsumtion.

Figur 4. Årskonsumtion av antal cigaretter bland dagligrökare, sporadiska rökare samt rökare totalt. Befolkningen 17–84 år. 2003–2025.

Figur 5. Årskonsumtion av antal cigaretter bland dagligrökare. Befolkningen 17–84 år, efter olika åldersgrupper. 2003–2025.

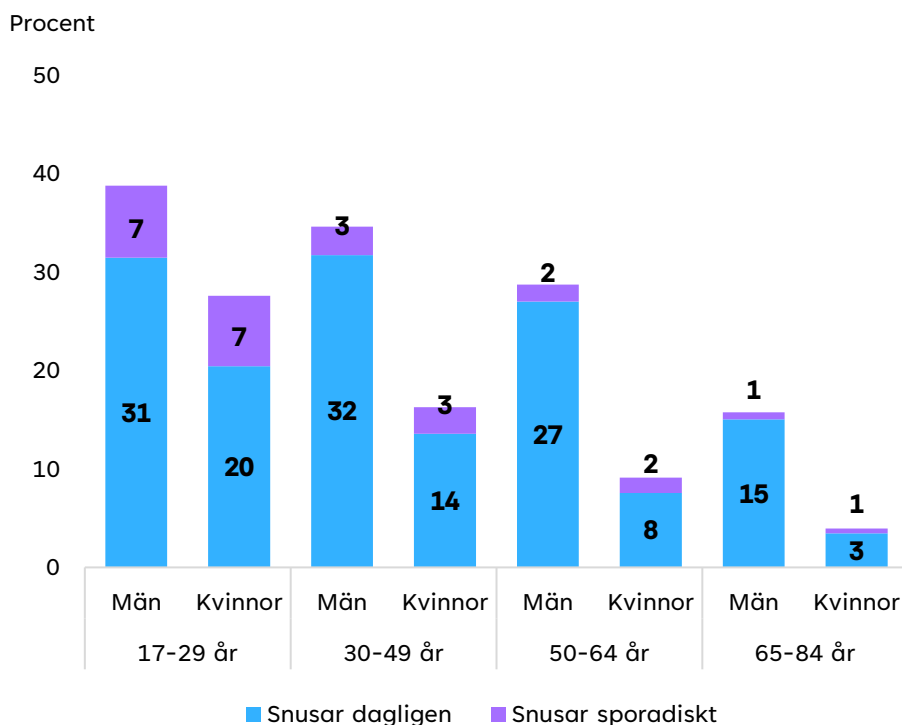
Snusning

I följande avsnitt redovisas hur snusvanorna ser ut i Sveriges befolkning 17–84 år. Frågor om snus introducerades i Monitormätningarna år 2007. I detta avsnitt används snus som övergripande begrepp och omfattar både brunt tobakssnus och vitt nikotinsnus.

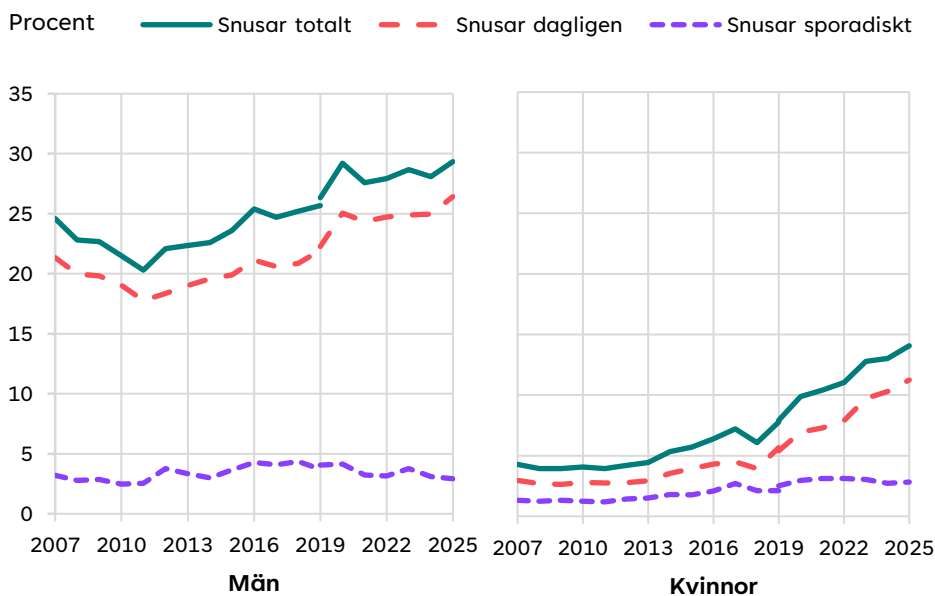
År 2025 uppgav 22 procent i befolkningen 17–84 år att de snusat någon gång under de senaste 30 dagarna. Bland de som snusar är det vanligast att göra det dagligen. År 2025 var 19 procent av befolkningen dagliga användare och 3 procent sporadiska (tabellerna 9–11).

Det finns stora könsskillnader i snusningen. År 2025 snusade 29 procent av männen och 14 procent av kvinnorna. Både bland män och kvinnor är det vanligast med daglig användning. Relativt sett utgörs dock gruppen snusande kvinnor i större utsträckning av sporadiska användare, jämfört med hur det ser ut bland snusande män (tabellerna 9–11).

I figur 6 redovisas hur snusvanorna skiljer sig mellan män och kvinnor i olika åldersgrupper år 2025. Snus är generellt sett vanligast bland personer i de yngsta åldersgrupperna, för att sedan minska med stigande ålder. I samtliga åldersgrupper är det fler män än kvinnor som snusar, men skillnaderna är minst i den yngsta åldersgruppen 17–29 år. Vanligast var det att män i åldrarna 17–29 respektive 30–49 år snusar (39 respektive 35 %). Genomgående är det vanligast med daglig användning. Men precis som för rökning, fanns det förhållandevis många sporadiska användare i den yngsta åldersgruppen (7 %).

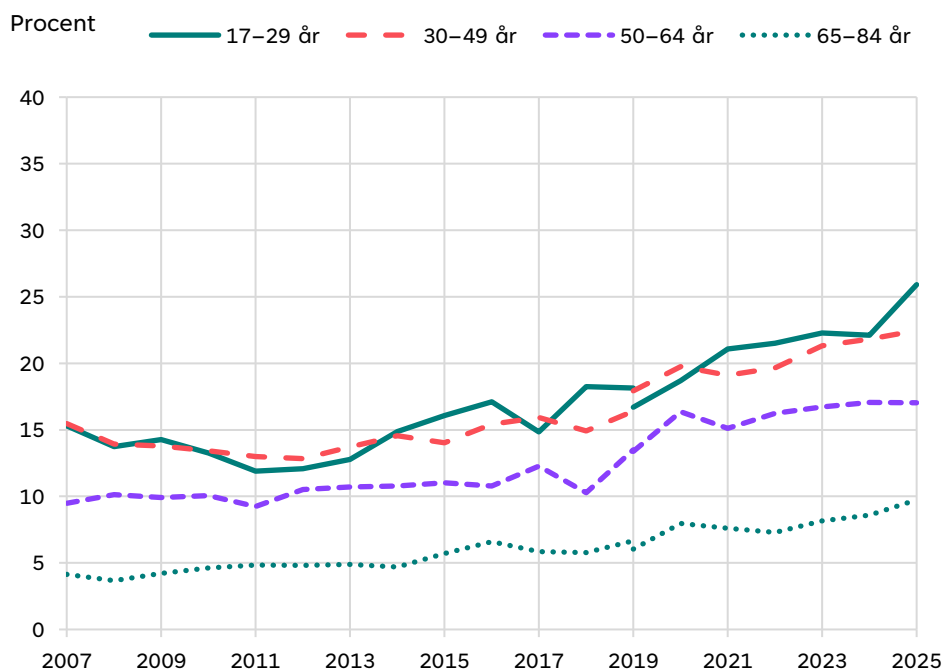
Figur 6. Andelen som snusat dagligen eller sporadiskt under de senaste 30 dagarna. Befolkningen 17–84 år, efter kön och olika åldersgrupper. 2025.

Figur 7. Andelen som snusar dagligen, sporadiskt och totalt under de senaste 30 dagarna. Befolkningen 17–84 år, efter kön. 2007–2025.

Vad gäller utvecklingen över tid minskade andelen män som snusar i början av tidsperioden 2007–2011 medan andelen bland kvinnor var stabil. Därefter har snusandet ökat bland både män och kvinnor (figur 7). År 2011, när snusandet var som lägst, snusade 12 procent av befolkningen. År 2025 var motsvarande siffra 22 procent. Uppgången har varit störst bland kvinnor där andelen snusare mer än tredubblats de senaste 15 åren, från 4 till 14 procent. Det innebär att skillnaden mellan män och kvinnor har minskat, även om det fortfarande är betydligt vanligare bland män.

Av figur 8 framgår hur dagligsnusandet har utvecklats i olika åldersgrupper i befolkningen åren 2007–2025. Det är tydligt att andelen dagligsnusare har ökat i samtliga åldersgrupper. Under hela tidsperioden har det varit vanligast i de två yngsta åldersgrupperna, 17–29 år och 30–49 år. Relativt sett är uppgången dock störst i den äldsta åldersgruppen 65–84 år, som legat på lägre nivåer under hela tidsperioden.

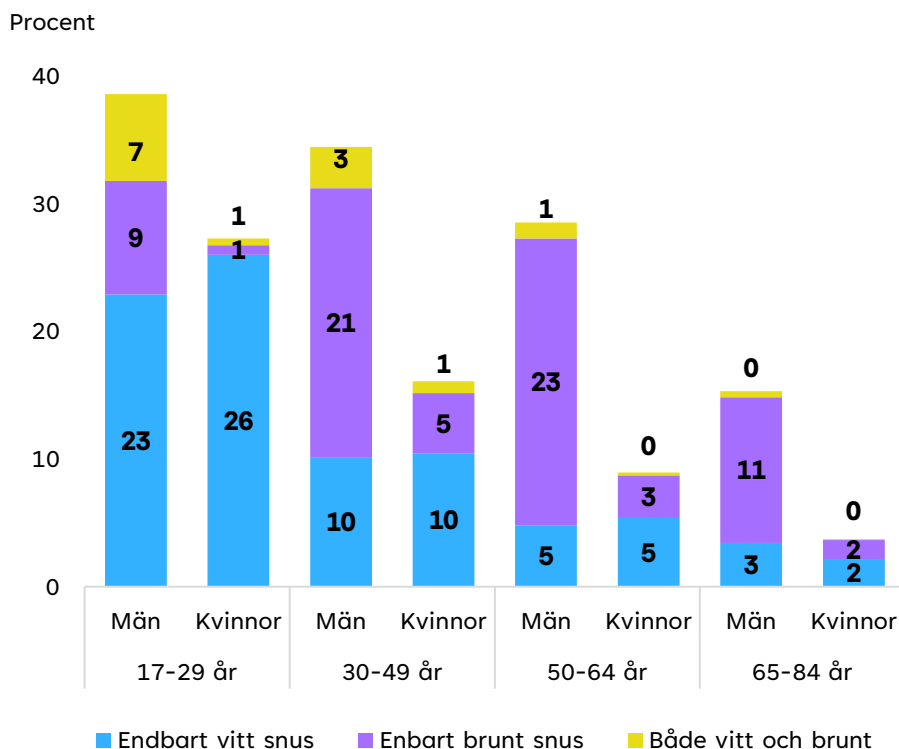
Figur 8. Andelen som snusat dagligen under de senaste 30 dagarna. Befolkningen 17–84 år, efter olika åldersgrupper. 2007–2025.

Snussort

I 2025 års mätning fick snusarna uppge vilken typ av snus de använt under de senaste 30 dagarna. Totalt sett uppgav 10 procent att de enbart snusat vitt snus och lika många att de enbart snusat brunt snus. Samtidigt uppgav 2 procent att de snusat både vitt och brunt snus (tabell 12).

Både bland män och kvinnor hade 10 procent enbart snusat vitt snus. Desto större könsskillnader är det för brunt snus; 17 procent av männen uppgav att de enbart snusat brunt snus medan motsvarande siffra bland kvinnor var 3 procent. Vad gäller ålderskillnader så var det vanligast att enbart ha snusat vitt snus i den yngsta åldersgruppen 17–29 år (24 %) medan att enbart snusa brunt snus var mindre vanligt (5 %). I övriga åldersgrupper var brunt snus vanligast (tabell 12).

I figur 9 presenteras hur användningen av olika snussorter fördelar sig mellan män och kvinnor i olika åldersgrupper. Bland kvinnor i åldrarna 17–29 år är det nästan uteslutande vitt snus som används. Även bland män i denna åldersgrupp är vitt snus den vanligaste sorten. Bland männen i övriga åldersgrupper är brunt snus den vanligaste sorten, med störst andel i åldersgruppen 50–64 år. Vitt snus är den vanligaste sorten bland kvinnor i samtliga åldersgrupper.

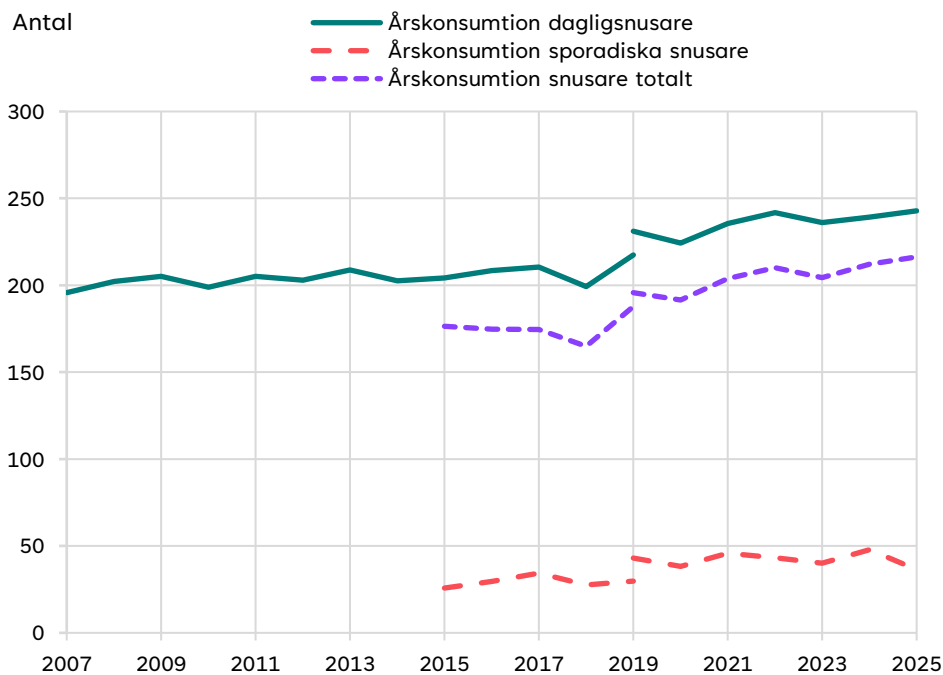
Figur 9. Andelen som snusat olika sorters snus under de senaste 30 dagarna. Befolkningen 17–84 år, efter kön och olika åldersgrupper. 2025.

Snusares självrapporterade snuskonsumtion

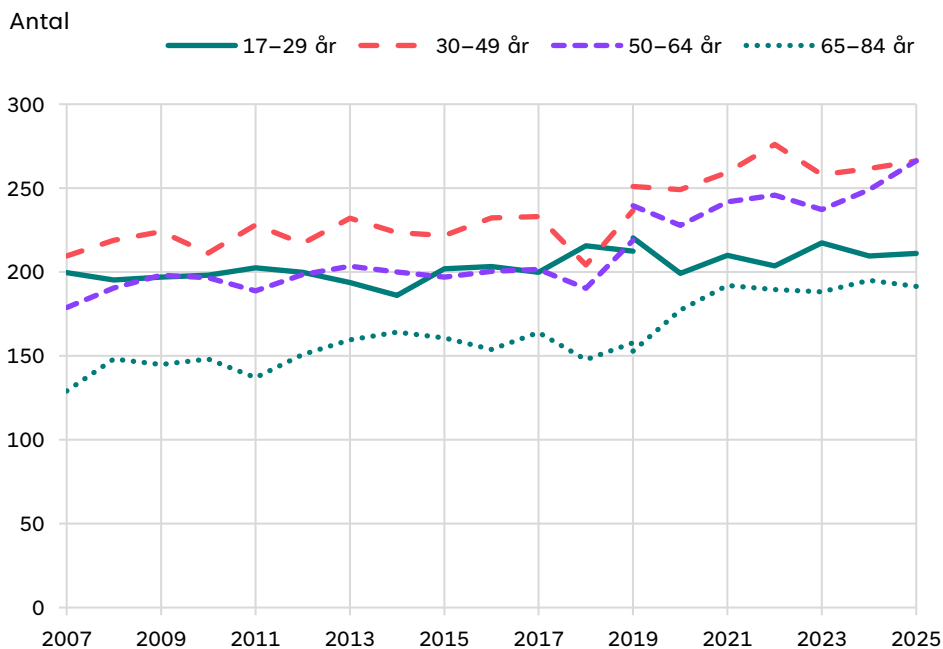
I Monitormätningarna följs även veckokonsumtionen av snus mätt i antal snusdosor. År 2025 konsumerade snusarna i genomsnitt 4,2 dosor i veckan. Konsumtionen var av uppenbara skäl högre bland de som snusade dagligen och låg i genomsnitt på 4,7 dosor. De sporadiska användarna snusade i snitt 0,7 dosor i veckan. Tittar man på veckokonsumtionen bland män jämfört med kvinnor framgår det att män i genomsnitt snusar mer än kvinnor; 4,5 respektive 3,5 dosor i veckan bland snusare. Motsvarande siffra för dagligsnusare var 4,9 respektive 4,3 dosor (tabell 13)

I figur 10 redovisas utvecklingen av den genomsnittliga konsumtionen av antal snusdosor per snusare när detta omräknats till årskonsumtion. Fram till och med år 2014 var det endast dagligsnusarnas konsumtion som undersöktes. Konsumtionen bland de sporadiska användarna, liksom den totala konsumtionen, redovisas därför från 2015 och framåt. Fram till 2018 låg årskonsumtionen på omkring 200 dosor bland dagligsnusarna. Sedan dess har det skett en uppgång och år 2025 låg årskonsumtionen på 243 dosor per dagligsnusare. Mängden snus som de sporadiska snusarna uppger att de använder har varit relativt oförändrad sedan 2019 och har pendlat omkring 40 dosor per år.

I årets rapport kan vi för första gången redovisa årskonsumtionen fördelat på användare av vitt respektive brunt snus. Det framgår att de som enbart snusar brunt snus hade högst årskonsumtion (253 dosor), följt av de som snusar både brunt och vitt (246 dosor), medan de som enbart snusar vitt snus hade lägst konsumtion (180 dosor). Liknande mönster syns för både män och kvinnor och i samtliga åldersgrupper (tabell 17).

Figur 10. Årskonsumtion av antal snusdosor bland dagligsnusare, sporadiska snusare samt snusare totalt. Befolkningen 17–84 år. 2007–2025.

Figur 11. Årskonsumtion av antal snusdosor bland dagligsnusare i befolkningen 17–84 år, efter olika åldersgrupper. 2007–2025.

I figur 11 redovisas hur årskonsumtionen har utvecklats bland dagligsnusare i olika åldersgrupper under perioden 2007–2025. Mängden snus som konsumeras har ökat något i samtliga åldersgrupper, med undantag för den yngsta åldersgruppen. Under i stort sett hela tidsperioden har dagligsnusarna i åldersgruppen 30–49 år haft högst årskonsumtion, medan snusarna i åldersgruppen 65–84 år har legat klart lägst. Uppgången har dock varit störst i de två äldsta åldersgrupperna, 50–64 och 65–84 år.

Vejping

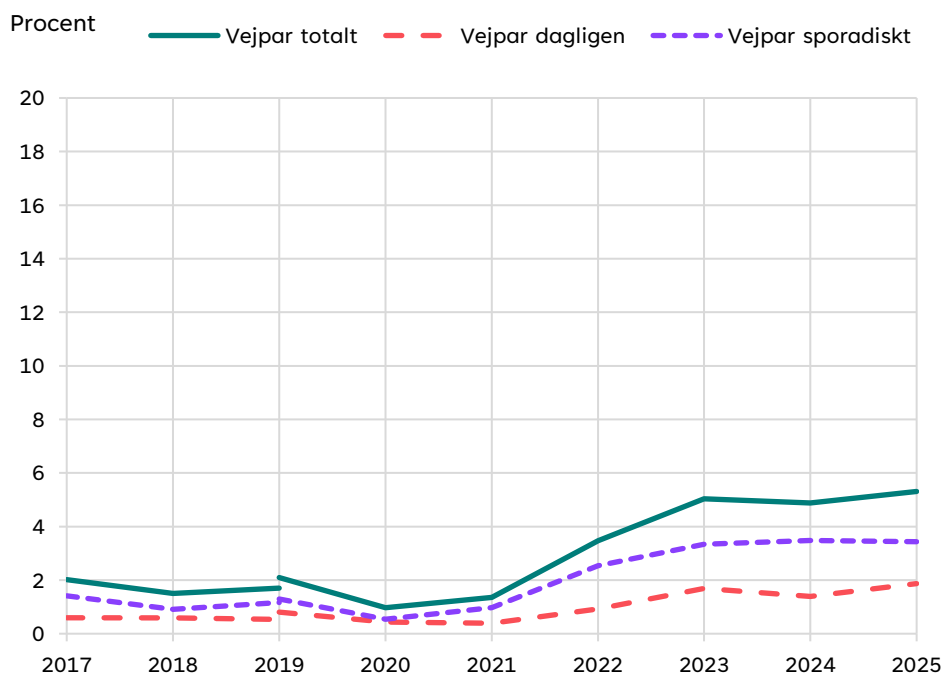
En vejp, eller så kallad e-cigarett, består vanligtvis av en metallhylsa som laddas med en vätska som ofta innehåller nikotin och olika smakämnen. Vätskan värms upp med ett batteri och bildar ånga som sedan andas in. Idag finns det även ett stort utbud av engångsvejps som inte går att ladda på nytt. På engelska kallas ångan för vapour, därför kallas användning av e-cigarett även för vejping, eller "att vejpa".

År 2025 hade 5 procent av befolkningen 17–84 år vejpat under de senaste 30 dagarna. Det var vanligare att vejpa sporadiskt (3,4 %) än att göra det dagligen (1,9 %). Det var något vanligare med vejping bland kvinnor (5,9 %) än bland män (4,8 %), även om skillnaderna var små. Vad gäller åldersskillnader var det klart vanligast i den yngsta åldersgruppen (16 %) för att sedan bli mindre vanligt med stigande ålder. Både daglig och sporadisk användning var vanligast bland yngre (tabellerna 18–20).

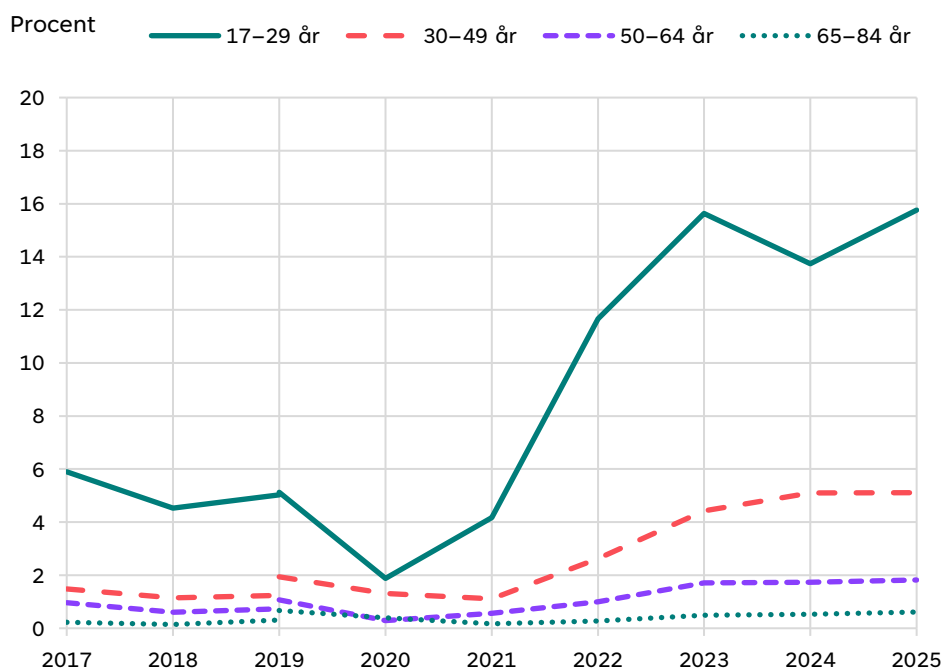
Under perioden 2017–2021 översteg andelen månatliga vejpare aldrig 2 procent (figur 12). Men åren 2022–2023 ökade andelen till 5 procent och har legat på den nivån sedan dess. Uppgången har varit störst bland kvinnor där andelen månatliga vejpare ökat från 1 till 6 procent under de senaste fyra åren (tabell 18).

I figur 13 presenteras hur vejpingen har utvecklats i olika åldersgrupper under perioden 2017–2025. Av figuren framgår tydligt att uppgången framför allt skett i den yngsta åldersgruppen 17–29 år. I den gruppen har andelen som vejpat senaste månaden ökat från omkring 5 till 16 procent under de senaste fyra åren. Även i åldersgruppen 30–49 år har andelen ökat (från 1 till 5 procent), medan vejping har varit relativt ovanligt under hela perioden i de två äldsta åldersgrupperna.

Bland dem som vejpar är det vanligast att ha använt en produkt som innehöll nikotin (87 %) (tabell 21). Andelen som vejpar med nikotin har ökat över tid. I början av tidsperioden, åren 2017–2020, använde omkring 70 procent av vejparna en produkt som innehöll nikotin. I motsats har andelen som vejpar utan nikotin minskat från omkring 30 procent till 12 procent sedan år 2017.

Figur 12. Andelen som vejpat dagligen, sporadiskt och totalt, under de senaste 30 dagarna. Befolkningen 17–84 år. 2017–2025.

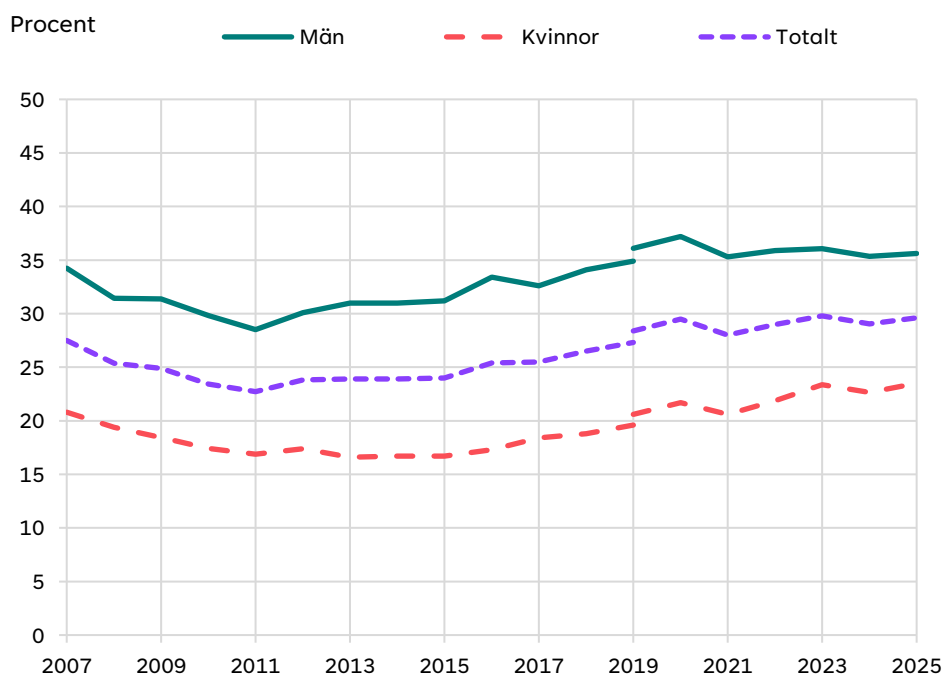
Figur 13. Andelen som vejpat under de senaste 30 dagarna. Befolkningen 17–84 år, efter olika åldersgrupper. 2017–2025.

Den totala andelen som använder nikotin

I detta avsnitt sammanfattas en beskrivning av hur den totala andelen nikotinanvändare har utvecklats under perioden 2007–2025. De nikotinprodukter som ingår i redovisningen är cigaretter och snus (2007–2025), vejps (2017–2025) och upphettade tobaksprodukter (2023–2024). I figur 14 redovisas utvecklingen av andelen som använt minst en av dessa nikotinprodukter under de senaste 30 dagarna, fördelat på män, kvinnor och totalt i befolkningen 17–84 år.

År 2025 hade 30 procent av befolkningen använt någon nikotinprodukt under de senaste 30 dagarna. Det var vanligare med nikotinanvändning bland män (36 %) än bland kvinnor (24 %). Vad gäller åldersskillnader var det vanligast att personer i åldersgruppen 17–29 år använde nikotin (44 %) för att sen bli mindre vanligt med stigande ålder (tabell 22). Vad gäller andelen som använt nikotin dagligen var det 24 procent i befolkningen i stort (tabell 23). Även detta var vanligare bland män (30 %) än bland kvinnor (17 %), samt bland unga vuxna (30 %).

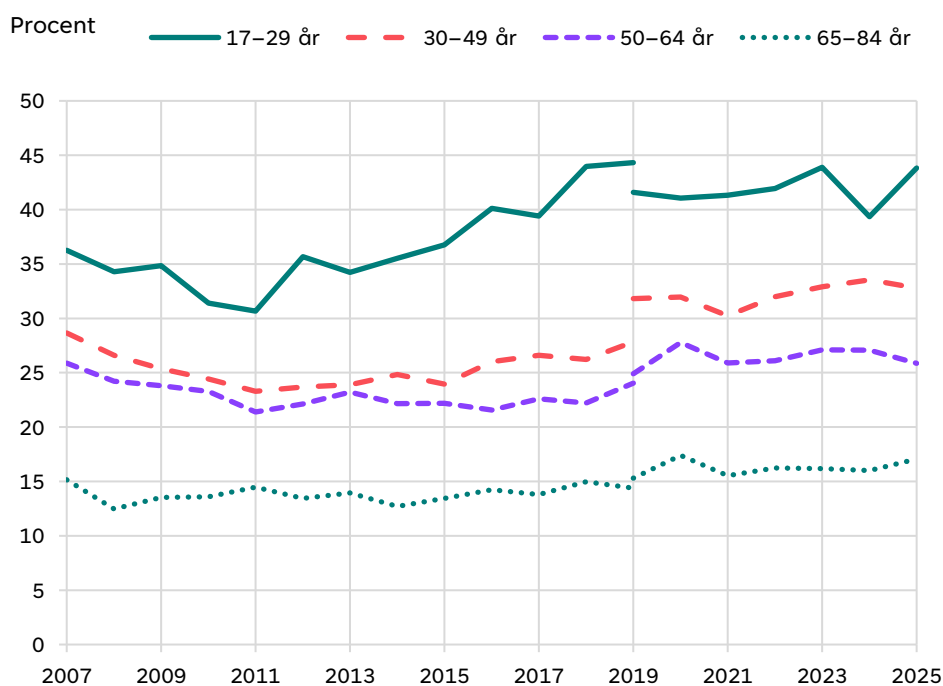
Vad gäller utvecklingen över tid minskade andelen månatliga nikotinanvändare i början av tidsperioden men har därefter ökat (figur 14). År 2011, när användandet var som lägst, använde 23 procent av befolkningen nikotin månatligen. Därefter ökade det till 27 procent år 2019. Efter en metodförändring år 2019 blev nivåerna högre och har legat stabilt omkring 30 procent sedan dess. Utvecklingen över tid har varit likartad bland män och kvinnor. Det har dock skett en liten uppgång bland kvinnor sedan 2021. Tittar man specifikt på daglig användning framgår det av tabell 23 att utvecklingen i stort sett är densamma som för den totala användningen.

Figur 14. Andelen som rökt cigaretter, snusat eller vejpat under de senaste 30 dagarna. Befolkningen 17–84 år, efter kön och totalt. 2007–2025.

I figur 15 redovisas hur andelen månatliga nikotinanvändare har utvecklats över tid i olika åldersgrupper. Användningen har genomgående varit högst i den yngsta åldersgruppen 17–29 år och lägst i den äldsta åldersgruppen 65–84 år. Den största uppgången har också skett bland de yngsta, där andelen stigit från omkring 35 procent i början av 2010-talet till 44 procent år 2025. Vad gäller daglig användning framgår av tabell 23 att utvecklingen i stort följer den totala användningen. Uppgången år 2025 i den yngsta åldersgruppen var dock ännu tydligare när det gäller daglig användning, där andelen ökade från omkring 26 till 30 procent.

I tabell 24 framgår hur vanligt det är med kombinationsbruk, det vill säga att man använt mer än en nikotinprodukt under de senaste 30 dagarna. År 2025 uppgav 7 procent av befolkningen 17–84 år att de använt två eller fler nikotinprodukter under de senaste 30 dagarna. Den vanligaste formen av kombinationsbruk var att ha rökt cigaretter och snusat, vilket 3 procent uppgav. Därefter är det vanligast att ha snusat och vejpat (2 %). Ungefär 1 procent uppgav att de rökt och vejpat, respektive använt samtliga tre produkter. Det är dock klart vanligast att enbart snusa (16 %) följt av att enbart röka cigaretter (5 %) och minst vanligt att enbart vejpa (2 %).

Figur 15. Andelen som rökt cigaretter, snusat eller vejpat under de senaste 30 dagarna. Befolkningen 17–84 år, efter olika åldersgrupper. 2007–2025.

Avslutande diskussion

Sammanfattningsvis har cigarettökningen minskat kraftigt under de senaste 20 åren. Det beror framför allt på att andelen dagligrökare har minskat, men även på att rökare har minskat sin konsumtion. Nedgången har varit störst bland kvinnor och i den yngsta åldersgruppen 17–29 år. Nedgången bekräftas av såväl försäljningsstatistik som i andra undersökningar av både vuxna och ungdomars rökvanor (Ramstedt, 2025; Ramstedt (red), 2026; Folkhälsomyndigheten, 2024b; Svensson & Guttormsson (red.), 2025). I den senaste mätningen rökte knappt 5 procent av befolkningen dagligen. Det innebär att det politiska målet om att färre än 5 procent ska röka regelbundet år 2025 är uppnått.

Nedgången i rökning har skett parallellt med att Sverige bedrivit ett brett och långsiktigt tobaksförebyggande arbete (Folkhälsomyndigheten, 2024c). Det har bland annat införts varningstexter, begränsningar i marknadsföring, rökfria miljöer samt ett antal stora skattehöjningar på cigaretter. En annan diskussion handlar i motsats om huruvida cigarrettrökningen har minskat på grund av att andra nya nikotinprodukter har ersatt den (Medicinsk vetenskap, 2024). Under senare år har till exempel rökningen minskat mest bland unga vuxna, medan snusningen och vejpingen ökat mest i samma grupp. Även om det är för tidigt att utsluta att trenderna kan hänga ihop, är det viktigt att komma ihåg att rökningen minskade långt innan de nya nikotinprodukterna blev populära. Dessutom har det tillgängliga vetenskapliga underlaget bedömts vara alltför otillräckligt för att kunna avgöra om vejs eller snus leder till förändrade rökvanor (SBU, 2020).

Snusandet har ökat i Sverige. Uppgången är särskilt tydlig bland kvinnor, där andelen snusare mer än tredubblats under de senaste 15 åren. Uppgången har skett i samtliga åldersgrupper men relativt sett mest i den äldsta åldersgruppen. Det är dock klart vanligast i de yngsta åldersgrupperna. Att snusandet har ökat bekräftas av flera andra befolkningsundersökningar av vuxna och ungdomar, samt av försäljningsstatistik (Folkhälsomyndigheten, 2024b; Svensson & Guttormsson (red.), 2025; Ramstedt, 2025; Ramstedt, (red), 2026). En av anledningarna till denna uppgång är det vita snuset som lanserades i Sverige 2016. Sedan dess har användandet ökat kraftigt. Mellan 2021 och 2024 ökade försäljningen med 180 procent (Ramstedt, 2025). År 2024 utgjorde det vita snuset 39 procent av all snusförsäljning. Till skillnad från hur det ser ut för tobakssnus, är det vita snuset ungefär lika vanligt bland män och kvinnor. Detta tyder på att det vita snuset till viss del lockar en ny grupp användare, som historiskt sett har snusat i låg utsträckning.

I rapporten framgår det även att antalet snusdosor som konsumeras har ökat något under de senaste åren. Här är det dock viktigt att ha i åtanke att den genomsnittliga vikten för en snusdosa har sjunkit över tid (Ramstedt, 2025). Det beror på framväxten av portionssnus och nya mindre storlekar, till exempel så kallade mini- och slim-portioner. En ökning i antalet dosor som förbrukas innebär alltså inte nödvändigtvis en ökning i den faktiska mängden snus som konsumeras.

En annan aspekt att ha i åtanke är huruvida nikotinhalten i relation till snusets vikt har förändrats i och med introducerandet av det vita snuset. För cigaretter och vejps finns en maxgräns på tillåten nikotinhalt men en sådan reglering saknas i dagsläget för såväl vitt som brunt snus. En normal styrka ligger på omkring 8–12 milligram nikotin per gram snus men det förekommer till exempel vitt snus som innehåller upp till 150 mg/g (SOU 2024:23). Om det har skett en förändring över tid i mängden nikotin som en genomsnittlig snusdosa innehåller kan alltså även det påverka den totala mängden nikotin som snusarna får i sig. Eftersom det saknas uppgifter om denna utveckling har vi dock inte kunnat ta hänsyn till detta i denna rapport.

I denna rapport framgår även att vejping har ökat sedan 2021. Uppgången berör framför allt den yngre delen av befolkningen, vilket flera andra undersökningar också har visat (Folkhälsomyndigheten, 2024b; Svensson & Guttormsson (red.), 2025). Även försäljningsstatistiken visar på kraftiga uppgångar av mängden såld e-vätska. Mellan åren 2021–2024 ökade försäljningen från omkring 4000 till 26 000 liter e-vätska (Ramstedt, 2025). Det har skett parallellt med att utbudet och tillgängligheten till vejps har ökat, inte minst tillgången till engångsvejps. Antalet försäljningsställen har ökat från 755 år 2017 till 4556 år 2024 (Folkhälsomyndigheten, 2026a) och det finns idag omkring 11 000 olika sorters vejps anmälda för försäljning i Sverige (Folkhälsomyndigheten 2026b). Detta kan jämföras med cirka 250 sorter cigaretter. Utbudet av vejps är med andra ord stort.

Det finns givetvis vissa begränsningar med de data och den metodik som ligger till grund för resultaten i denna rapport. Om till exempel rökning blir alltmer stigmatiserat i samhället finns det en ökad risk att respondenterna underrapporterar sin konsumtion, vilket i viss mån tycks vara fallet. Det finns också en risk att rökare inte alls vill delta i undersökningar som kartlägger dessa vanor. Under perioden 2003–2024 har till exempel andelen av den totala cigarettkonsumtionen (enligt försäljningsdata) som rapporteras i frågeundersökningar minskat från omkring 60 till 40 procent (Ramstedt, 2025) och svarsfrekvensen från omkring 50 till 30 procent (tabell 1). Samtidigt har täckningsgraden för alkohol varit förhållandevis stabil (Guttormsson, 2023). Detta tyder på att den minskade täckningsgraden för cigarettkonsumtionen är en följd av att det blivit mer stigmatiserat att rapportera.

År 2019 genomfördes en metodförändring i Monitormätningarna och sedan dess kan respondenterna välja att svara på frågorna via en webbenkät, till skillnad från tidigare då undersökningen enbart genomfördes med telefonintervjuer. Dessutom infördes ett förfinat viktningsförfarande i syfte att försöka justera för det ökade bortfallet. Detta resulterade i att underrapporteringen minskade tillfälligt, för att sedan öka något igen (Ramstedt, 2025). En del av denna nedgång i självrapporterad konsumtion beror alltså troligtvis på en förändring i benägenheten att rapportera och/eller det ökade bortfallet. Trots detta är bilden tydlig: rökningen har minskat kraftigt i Sverige under många år.

Till denna studies styrkor hör att vi har tillgång till en unik löpande befolkningsundersökning som kan redovisas med avseende på olika demografiska egenskaper. Uppdateringen av metoden 2019 har också inneburit kvalitetsförbättringar för mätningarna. Mer information om metoden som ligger bakom Monitormätningarna finns i bilaga 1.

Referenser

Europeiska kommissionen (2026). Tobaksöversikt. Nedladdat 2026-03-24 från: https://health.ec.europa.eu/tobacco/overview_sv

Europeiska kommissionen (2024). Attitudes of Europeans towards tobacco and related products. Special Eurobarometer 539.

Folkhälsomyndigheten (2023). Kunskap om tobaks- och nikotinprodukters skadeverkningar - Återredovisning av regeringsuppdrag.

Folkhälsomyndigheten (2024a). Nikotinprodukter och hälsorisker. Nedladdat 2026-03-24 från: <https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/andts/andts-anvandning-och-ohalsa/skador-till-foljd-av-andts/tobaks-och-nikotinprodukters-skadeverkningar/nikotinprodukter-och-halsorisker/>

Folkhälsomyndigheten (2024b). Vuxnas bruk av tobaks- och nikotinprodukter. Nedladdat 2026-03-26 från: <https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/andts/andts-anvandning-och-ohalsa/anvandning-och-omfattning-av-andts-i-befolkningen/anvandning-av-tobaks-och-nikotinprodukter/vuxnas-bruk-av-tobaks--och-nikotinprodukter/>

Folkhälsomyndigheten (2024c). Vägen till ett rökfritt Sverige. Nedladdat 2026-03-26 från: <https://www.folkhalsomyndigheten.se/vara-amnesomraden/andts/fo-rebyggande-arbete-inom-andts/tobak-och-liknande-produkter/vagen-till-ett-rokfritt-sverige/>

Folkhälsomyndigheten (2026a). Statistik hämtad från indikatorlabbet 2026-03-26. <https://www.andtuppfoljning.se/indikatorlabbet>

Folkhälsomyndigheten (2026b). Förteckning över e-cigarett. Nedladdat 2026-03-26 från <https://www.folkhalsomyndigheten.se/regler-och-tillsyn/tobak-och-nikotinprodukter-regler-for-tillverkning-handel-och-hantering/elektroniska-cigarett-och-pafyllningsbehallare-sa-foljer-du-reglerna/e-cigarett/>

Galanti, R., Adermark, L., Larsdotter Zwegberg, A., & Fröjdman, A. (2025). Tobaksfria nikotinprodukter – användning och risker. Stockholm: FORTE.

Guttormsson U. Självrapporterade alkoholvanor i Sverige 2004–2022. Stockholm: Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN); 2023. Rapport 222.

Karolinska institutet (2025). Health effects of new nicotine and tobacco products - A review of the scientific evidence. IMM report 2/2025.

Källebring, N. (2021). Bortfall i Monitormätningarna – en bortfallsanalys med fokus på åren 2019–2020. Rapport 201. Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning: Stockholm.

Medicinsk vetenskap (2024:2) På djupet: Nya nikotinprodukter. Karolinska institutet.

Ramstedt M. Den totala konsumtionen av cigaretter och snus i Sverige 2003–2024. Stockholm: Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN); 2025. Rapport 238.

Ramstedt M (red.) (2026). Vanor och konsekvenser 2025. Rapport 242. Stockholm: CAN – Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning.

Regeringen (2024). Budgetpropositionen för 2025. Prop. 2024/25:1. Stockholm: Finansdepartementet.

SBU (2020). Samband mellan snus, e-cigaretter och tobaksrökning: en systematisk översikt. Stockholm: Statens beredning för medicinsk och social utvärdering.

Svensson, J., & Guttormsson, U. (red.) (2025). CAN:s nationella skolundersökning 2025. Stockholm: CAN. Rapport 239.

SKR (2022). Kommungruppsindelning - Sveriges Kommuner och Regioners kommungruppsindelning 2023. Hämtad 2025-04-28 från: <https://skr.se/skr/tjans-ter/rapporterochskrifter/publikationer/kommungruppsindelning2023.67834.html>

SOU 2024:23. En trygg uppväxt utan nikotin, alkohol och lustgas. Betänkande av Utredningen om lustgas och vissa frågor inom alkohol- och tobaksområdet. Stockholm 2024

Zetterqvist M & Ramstedt M. Tobaksvanor i Sverige 2003–2020. Stockholm: Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN); 2021. Rapport 206.

Zetterqvist M. Självrapporterade rök- och snusvanor 2003–2024. Stockholm: Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN); 2025. CAN-rapport 234.

Bilaga 1. Metod

Inledning

Monitormätningarnas tobaksfrågor har två huvudsyften. Det primära är att beräkna landets totala tobakskonsumtion. Detta görs genom att addera uppgifter om den oregistrerade tobaksanskaffningen till den registrerade. Medan uppgifter om den registrerade delen finns publicerade, fångas oregistrerad anskaffning upp genom frågor i Monitormätningarna. Eftersom respondenter generellt sett underrapporterar sin tobakskonsumtion tillämpas olika former av kalibreringar och uppräkningskorrigeringar när den totala anskaffningen ska beräknas. Resultat och metodik från anskaffningsdelen hittas i rapporten *Den totala konsumtionen av cigaretter och snus i Sverige 2003–2024*.

Ett annat syfte med tobaksfrågorna i Monitormätningarna är att ge en bild av hur konsumtionen fördelas och utvecklas i olika befolkningsgrupper, vilket presenteras i denna rapport. Denna metodbilaga tar upp de delar som är särskilt relevanta för dessa självrapporterade konsumtionsvanor. Redan här kan påpekas att inga uppräkningskorrigeringar görs av respondenternas svar gällande konsumtionsmönstren (utöver en viktning baserad på demografiska egenskaper hos de svarande). Detta förklarar varför beräkningarna av den totala tobaksanskaffningen genererar högre konsumtionsvolym jämfört med de självrapporterade konsumtionsuppgifterna.

Om frågeundersökningsmetodiken

I frågeundersökningar förekommer vissa felkällor. Till att börja med kan det uppstå en undertäckning när urvalet dras. Det beror på att hela den aktuella populationen eventuellt inte förekommer i registret som urvalet dras ifrån (se *Urval*). Vidare följer den vanliga bortfallsproblematiken, relaterad till att olika grupper är mer eller mindre benägna att delta i undersökningar.

Utöver detta kan det finnas problem med svaren från de som faktiskt deltar. Det kan exempelvis röra sig om att respondenterna har svårt att minnas hur mycket de har rökt, eller att de anpassar sina svar för att bättre passa in i rådande normer. Det sistnämnda kan vara aktuellt inte minst för Monitormätningarna eftersom de fram till 2019 uteslutande genomfördes via telefonintervjuer. År 2020 infördes dock ett självadministrerat webbformulär.

Flera åtgärder vidtas för att minska inverkan av ovanstående problem. Först och främst används ett omfattande slumpmässigt och riksrepresentativt urval. Ett stort urval kan förvisso aldrig kompensera för brister med bortfall och liknande, men ger åtminstone en större säkerhet än vad mindre urval gör. Skevheter beträffande urvalsramen och bortfallet kompenseras åtminstone delvis av att resultaten viktas så att de demografiskt speglar den faktiska sammansättningen av den aktuella befolkningen (se *Bortfall och viktning*).

Vidare används en relativt kort referensperiod (de senaste 30 dagarna) för att minska minnesfelen. Respondenterna informeras före intervjuens början om att deras svar kommer att behandlas konfidentiellt och att kontaktuppgifterna raderas när undersökningen är avslutad. Detta görs för att få så uppriktiga svar som möjligt. Nedan berörs hur dessa potentiella felkällor hanterats och hur de eventuellt kan ha påverkat resultaten och dess jämförbarhet över tid.

Urval

Urvalet för telefonintervjuerna är sedan 2013 individbaserat. Både fasta och mobila nummer används vid kontaktförsöken. Tidigare användes RDD-metodik (random digit dialing) som går ut på att ringa slumpmässigt genererade telefonnummer. Om hushållet hade flera boende valdes intervjuperson genom födelsedagsmetoden. I slutet på 00-talet sjönk svarsfrekvenserna, i synnerhet bland yngre. Detta ledde till att RDD-urvalet kompletterades med ett individurval av yngre respondenter.

Sedan 2013 används renodlade individurval. Urvalet drogs tidigare ur PAR-konsument, vilket var en databas med samtliga telefonabonnenter som var tillgängliga för denna typ av undersökningar, med fasta eller mobila abonnemang. PAR-konsument var i sin tur hämtat ur en större databas som heter SPAR, som täcker samtliga folkbokförda personer i landet. Idealiskt vore att använda SPAR som urvalsram, men detta är inte möjligt då den databasen saknar telefonnummer (liksom e-postadresser). PAR-konsument nådde knappt 6 miljoner i den aktuella populationen (17–84-åringar). Det motsvarade ungefär 75 procent av alla personer i den åldersgruppen som är mantalsskrivna i Sverige.

Sedan 2020 levererar företaget Marknadsinformation urvalet. Deras databas som är jämförbar med (tidigare) PAR Konsument har namnet IDM och bygger i grunden på SPAR och samtliga telefonabonnenter som är tillgängliga för denna typ av undersökningar. Över tiden har antalet listade telefonabonnenter minskat och motsvarar endast omkring 40 procent av alla personer i den åldersgruppen som är mantalsskrivna i Sverige.

Telefonintervjuerna (liksom frågeformuläret) är endast möjliga att besvara på svenska. Exakt hur stor andel i urvalet som är bosatta i landet samt är svensktalande, och därmed ska ingå i Monitormätningens egentliga urvalsdefinition, är inte känt.

Urvalsförfarandet går numera till så att i ett första steg dras ett slumpmässigt huvudurval ur IDM. Därefter genomförs veckovisa urval ur huvudurvalet. Antalet uppringningsförsök inom svarsperioden uppgår i praktiken till cirka 20. Till de med känt mobilnummer utgår (sedan oktober 2017) en sms-avisering, med en efterföljande påminnelse före telefonbearbetningen. Om respondenten då inte nås betraktas denne som svarsbortfall. Våren 2022 infördes även kompletterande postala inbjudningar till 17–24-åringar, eftersom dessa varit särskilt svåra att nå. Då täckningen är lägre i de yngsta åldersgrupperna dras dessutom ett kompletterande urval som adresseras via postala utskick med en länk till det digitala formuläret.

Telefonintervjuer genomförs under samtliga veckodagar, med undantag för storhelger, förutsatt att respondenterna inte själva besvarat frågorna via sms-länken.

I grova drag medverkar 350 personer i undersökningen varje vecka, vilket blir cirka 18 000 per år.

Det primära syftet med Monitormätningarna är att fånga in oregistrerad anskaffning. Det innebär i sin tur att mäta mera sällsynta företeelser som köp av smugglad tobak. Därför är det motiverat att antalet respondenter är så pass omfattande. Samma behov gäller dock inte för att mäta självrapporterade tobaksvanor. Vissa år har antalet intervjuer som ligger till grund för de självrapporterade konsumtionsmönstren av kostnadsskäl varit färre jämfört med anskaffningsfrågorna.

Under 2018 slumpades cirka 4 500 intervjupersoner till att även få frågor om konsumtionsmönster och 2019 gällde detta 6 100 personer. Eftersom webb-svarsmetoden visat sig vara framgångsrik, och medfört vissa kostnadssänkningar, får åter samtliga respondenter alla frågor sedan hösten 2020 (detta år besvarade närmare 14 700 personer konsumtionsfrågorna). Av tabell 1 i tabellbilagan framgår det hur många respondenter som årligen intervjuats om sina konsumtionsvanor.

Till och med år 2012 omfattade urvalet 16–80-åringar. Vid halvårsskiftet år 2013 höjdes gränsen för de yngsta till 17 år. Samtidigt utökades den övre åldersgränsen från 80 till 84 år. Sedan dess omfattar urvalet alltså 17–84-åringar, med ett känt telefonnummer. Definitionen av ålder i Monitormätningen bygger på att respondenterna någon gång under det aktuella kalenderåret kommer att fylla 17–84 år, i praktiken det innebär det exempelvis att vissa respondenter alltså kan ha varit 16 år vid intervjutillfället. I resultatredovisningen för 2002–2013 ingår 17–80-åringar och från 2014 ingår 17–84-åringar.

Intervjumetoder

I syfte att minska bortfallet och göra undersökningen mer attraktiv för olika typer av respondenter infördes år 2020, utöver telefonintervjuer som tidigare tillämpats, möjligheten att själv besvara undersökningen via ett digitalt frågeformulär. Initialt får numera alla respondenter med känt mobilnummer ett erbjudande via sms om att besvara frågorna via en webbenkät. De som väljer att avstå från detta kontaktas och intervjuas via telefon (mobil eller fast).

Sammantaget innebar införandet av webbsvarsalternativet att respondenterna rapporterade mera omfattande tobaksvanor jämfört med tidigare. Resultat-skillnaden kan dels förklaras av att det troligtvis upplevs som mindre känsligt att själv rapportera dessa vanor i en enkät, jämfört med att redovisa dem för en intervjuare. En annan förklaring kan vara att införandet av den nya svarsvägen attraherar nya typer av respondenter, med mera omfattande tobaksvanor. För jämförelsens skull redovisas 2019 års resultat med såväl gammal som ny metodik (2019A respektive 2019B). För mer information om metodförändringen, se Zetterqvist & Ramstedt (2021).

Bortfall och viktning

Bortfall

Bortfallet i studien utgörs av utvalda respondenter som av olika skäl inte gått att nå för intervju eller som har avböjt att delta. I likhet med flertalet andra frågeundersökningar baserade på befolkningsurval, är svarsbortfallet idag högre än i början av 2000-talet. Enligt tabell 1 var svarsfrekvensen 28 procent år 2025. Det är betydligt lägre jämfört med för 20 år sedan, då omkring 50 procent medverkade.

Perioden 2015–2019 vidtogs aktiva ansträngningar för att bibehålla en acceptabel nivå på svarsfrekvensen och nedgången bromsades då. Bland annat utvecklades instruktioner och utbildningar för telefonintervjuarna, sms-aviseringar infördes till respondenter med känt mobilnummer, liksom att introduktionen till respondenterna förbättrades samt att studien bättre beskrevs och motiverades på CAN:s hemsida.

Pandemiåren ökade svarsfrekvensen temporärt. Det kan dels vara en effekt av metodförbättringarna men olika erfarenheter pekar på att svarsfrekvenserna i frågeundersökningar generellt steg under pandemin, med minskat resande och uteliv och desto mer tid hemma med ökad nåbarhet.

Internbortfallet ("ej svar") exkluderas ur resultatberäkningarna för respektive fråga. Det innebär att nämnaren varierar (något) mellan olika tabeller eftersom internbortfallet varierar mellan olika frågor. Det interna bortfallet ligger i regel på omkring fem procent.

Viktning

Ett sätt att korrigera för de representativitetsproblem som uppstår till följd av svarsbortfall, eller att urvalsramen initialt inte täckt hela den aktuella populationen, är att vikta de intervjuade personerna så att de liknar den population som ska beskrivas. Sedan starten och fram till 2019A viktades respondenternas svar med avseende på kön (2 grupper), ålder (4 grupper) samt H-regiontillhörighet (3 grupper), så att sammansättningen av de intervjuade motsvarade proportionerna i befolkningen för dessa egenskaper.

Som ett led i den metodutveckling som ledde till införandet av webbsvarsmöjligheten, beslöts att även göra en översyn av viktningförfarandet. Utgångspunkten var att i möjligaste mån införa ytterligare egenskaper i viktningen, utöver kön, ålder och boenderegion. Detta arbete genomfördes i samarbete med en av CAN anlitad statistisk konsult.

Det är känt att tobaksvanorna varierar med avseende på utbildningsnivå och födelseland. Eftersom personer med lägre utbildningsnivå respektive utländsk bakgrund visat sig vara underrepresenterade bland de svarande i Monitormätningarna (Källebring, 2021) beslöts att dessa egenskaper skulle inkluderas i den nya vikten från 2019B. Statistikkonsulten bedömde att det var mest lämpligt att per månad cellvikta (individvikta) materialet med avseende på kön (2 grupper) och ålder (4 grupper) samt därutöver kantvikta (gruppvikta) avseende boenderegion, (3 grupper), utbildningsnivå (2 grupper) samt utländsk bakgrund (2 grupper).

Vad gäller utbildningsnivå går skiljelinjen mellan de som har högskole-/universitetsutbildning och inte. Att ha utländsk bakgrund definieras som att vara född

utomlands eller att ha båda föräldrarna födda utomlands, medan övriga hör till gruppen svensk bakgrund. Boendekommun handlar om huruvida boendekommunen hör till storstadsområde, större stad eller mindre städer/landsbygd utifrån SKR:s kommunindelning (SKR, 2022).

Specifik viktjustering 2022

Specifikt för 2022 viktades även för en tillfälligt skev fördelning inom åldersgruppen 17–29 år. Detta på grund av att antalet svarande varierade relativt kraftigt för olika årsklasser i denna grupp. Detta medförde att 17–29-åringarna i sin tur delades upp i tre undergrupper (17–19, 20–24 samt 25–29 år) när vikten konstruerades. Detta är alltså ett avsteg från den normala proceduren, men befanns nödvändigt eftersom representativitetsproblem annars hade lett till delvis felaktiga resultat.

Specifik viktjustering 2024

Perioden 2020–2023 var proportionen mellan telefonintervjuer och webbsvar tämligen likartad. År 2024 sjönk dock andelen webbsvar påtagligt. Anledningen antas vara en ökad ovilja att följa webblänkar till följd av att bedrägeriförsök med denna metod ökat kraftigt. Detta ledde till att andelen telefonintervjuer ökade med 8 procentenheter mot 2023 (från 35 till 45 %). Eftersom det är känt att svarsvägen påverkar svarsmönstren så har intervjuerna från 2024 viktats så att de har samma fördelning mellan telefonintervju och webbsvar som föregående år.

Täckningsgrad

Som redan nämnts kan man på goda grunder anta att svaren på intervjufrågor om konsumtion av tobak i en undersökning riktad till den allmänna befolkningen inte fångar upp de verkliga köpta och konsumerade nivåerna. Denna underrapportering har två huvudsakliga orsaker; dels att intervjupersonerna faktiskt inte kommer ihåg korrekt eller vill framstå som mer hälsosamma, dels att de som röker är överrepresenterade i bortfallet. Detta kan man se om man jämför de självrapporterade köpen med det som faktiskt säljs i Sverige. Under 2003–2024 har andelen av den totala cigarettkonsumtionen (enligt försäljning) som rapporteras i frågeundersökningar dessutom minskat från 60 till 40 procent. Detta speglar troligen att underrapporteringen av cigaretter och/eller bortfallet av rökare i frågeundersökningar har ökat i takt med att synen på rökning blivit mindre tillåtande i samhället. Underrapporteringen är betydligt mindre för snus (Ramstedt, 2025).

Databearbetningar

Imputeringar av värden

För vissa perioder saknas data och då har imputeringar gjorts. Detta gäller bland annat oktober–december 2004, då de aktuella månaderna har fått medelvärden för motsvarande månader från föregående och efterkommande år (2003 respektive 2005). Imputeringar med samma metodik har även gjorts 2013 för perioden juli–december eftersom det finns en osäkerhet angående kvaliteten på datat gällande frågorna om självrapporterad konsumtion för denna period.

För frågorna om rökning har imputeringar gjorts åren 2003 och 2004, samt för både rökning och snusning åren 2009, 2010 och 2013. Detta på grund av att frågorna inte ställdes alla månader dessa år. Gällande snusning var det fram till och

med 2015 enbart de som snusade dagligen som fick följdfrågan om hur många snusdosor de förbrukar i veckan. Sedan april 2015 får de sporadiska snusarna samma fråga. Eftersom data saknas för månaderna jan–mars år 2015 har värden för de sporadiska snusarna imputerats från motsvarande månader 2016.

Därutöver har en imputering av värden gjorts även för 2019A respektive 2019B. Till följd av ett fel vid konstruktionen av urvalsramen genomfördes för få intervjuer med 17- respektive 18-åringar under det året. Dessa åldrar blev därmed underrepresenterade. De har därför kompletterats med data från 2018 för att få en korrekt åldersrepresentation i materialet. Cirka tre fjärdedelar av svaren för 17- respektive 18-åringar kommer alltså från 2018 års undersökning, vilket i praktiken betyder att 2019 års resultat för dessa åldrar i hög grad bestäms av vad motsvarande respondenter svarade föregående år. Om denna imputering ej hade gjorts skulle det dock innebära att resultaten för gruppen 17–29 år blivit missvisande (i begränsad omfattning även för samtliga respondenter 17–84-år).

Behandling av extremvärden

Som ovan nämnt kan det av olika skäl förekomma felaktiga extremvärden i data-materialet. För att minska risken att detta snedvrider materialet har höga extremvärden trunkerats ner, det vill säga sänkts ner till en förutbestämd maxgräns. De respondenter som svarat att de röker mer än 60 cigaretter per dag (dagliga rökare) eller mer än 60 cigaretter per vecka (sporadiska rökare) har trunkerats ner till 60 cigaretter per dag/vecka. För snuskonsumtionen är motsvarande gräns 20 dosor per vecka. Denna gräns gäller för både dagliga och sporadiska användare. I praktiken har dock ytterst få extremvärden noterats, så trunkeringen har inte haft någon nämnvärd betydelse.

Konsumtionsmått

Resultaten baseras på frågor om respondenterna rökt cigaretter, snusat eller vejpåt under de senaste 30 dagarna. De som svarar ja på dessa frågor får följdfrågor om de gjort det dagligen. De respondenter som svarat att de gjort detta dagligen definieras som dagliga användare. De som svarar nej klassificeras som sporadiska användare eftersom de svarat att de gjort det någon gång de senaste 30 dagarna.

De dagliga rökarna får därefter svara på hur många cigaretter de i genomsnitt rökt per dag de senaste 30 dagarna. De sporadiska rökarna får frågan om hur många cigaretter de i genomsnitt rökt per vecka. Såväl de dagliga som de sporadiska snusarna får svara på hur många dosor de i genomsnitt snusar per vecka.

C.A.N

CAN är Sveriges ledande kunskapscentrum med uppdrag att undersöka, analysera och sprida kunskap om användningen av alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel om pengar.

Vår vision är ett samhälle där människor inte far illa av skadligt bruk och beroende. Vi arbetar för ökad kunskap och vill bidra till välgrundade beslut.

Använd kunskapen!

CAN – Centraförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning | www.can.se